PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE ZA SLOVENSKO PRIMORJE

Leto 1. štev. 126 - Cena 3.- lire | TRST, sreda 10. oktobra, 1945 | Uredništvo in uprava, Piazza Goldoni št. 1-I. Tel. št. 93806, 93807, 93808. Rokopisi se ne vračajo

Primorsko ljudstvo ima velik račun za fašiste. Tega naj nam plačajo, ne pa, da zopet zahtevajo, samo koščck slovenske zemlje. In tudi naši zavezniki naj nekoliko pogledajo številke in se za trenutek zamislijo nad njimi, ne pa, da razmišljajo, kako bi nas zopet prikrajšali na naših pravicah v korist onih, ki so bili še včeraj med njihovimi smrtnimi sovražniki. Mi za naše žrtve ne zahtevamo drugega, kakor, da sami odločamo o svoji usodi.

FRANCE BEVK

Vse za svobodo Slovenskega Primorja in Trsta!

Govor predsednika PNOO za Slovensko Primorje tov. Bevka na ljubljanskem volivnem zborovanju

V nedeljo je obiskal Ljubljano podpredsednik Zvezne vlade tov. Edvard Kardelj. Na igrišču «Hermesa» je bilo veliko volilno zborovanje, kjer je kot glavni govornik nastopil tov. Kardelj. Izvleček njegovega govora smo že objavili v včerajšnji številki. Za njim je govoril tov. France Bevk, predsednik PNOO za Slovensko Primorje in Trst. Njegove besede so sledeče:

«Tovariši, tovarišice! Slišali ste besede tov. Kardelja o Slov. Primorju in Trstu, besede, ki gredo nam vsem živo do srca, ki odgovarjajo na mnogotera naa tiha in glasna vprašanja, in ki vlivajo upanja našim pričakovanjem. Kot predsednik PNOO za Slov. Primorje in Trst se tov. Kardelju v imenu primorskega ljudstva prisrčno zahvaljujem za njegovo delo in trud na konferenci v Londonu, na kateri je zastavil vse svoje sile za uresničenje naših upravičenih teženj. Primorsko ljudstvo se v vsej svoji zgodovini ni nikoli tolikokrat spominjalo kakega svojega velikega moža in voditelja, kakor se je zadnje tedne spominjalo tov. Kardelja kot voditelja jugoslovanske delegacije v prepričanju, da z vso vnemo zastopa njegove narodne koristi, in mu je hvaležno za delo, ki ga je opravil. Toda ne zahvaljujem se mu na tem mestu samo v imenu Primorcev, ampak tudi v imenu vsega slovenskega naroda. Slovensko Primorje s Trstom ni bilo boleča rana samo za nas, Primorce, ampak za vse Slovence. Ni ga menda vprašanja, ki bi vse poštene Slovence tako tesno povezovalo, kakor je prav vprašanje usode tega dela slovenskega ozemlja na jugozahodu naše domovine. Kamor danes stopim, naletim na vprašanje: Kaj bo s Slov. Primorjem in Trstom? Noben slovenski človek nima in ne more danes imeti druge poglavitne misli in skrbi, zato se tudi vsako slovensko srce s hvaležnostjo in zahvalo obrača na tov. Kardelja, ki je zastavil vse svoje sile, da se uresniči davni sen vseh Slovencev: združitev poslednjega slovenskega človeka v naši skupni domovini.

Četrtstoletna borba

Tovariši in tovarišice! Boj primorskih Slovencev za osvoboditev se ne vrši samo te dni, se ni vršil samo vsa ta stiri leta, ampak se je vršil že celih 25 let, odkar se je začelo naše preganjanje. Toda šibki, kakor smo bili, smo pričakovali pomoči od svojih bratov za mejo, od Jugoslavije. Nočem trditi, da nismo našli pri posameznikih med jugoslovanskimi narodi razumevanje za naše težnje in trpljenje. Trdim pa lahko, da tega razumevanja nikoli nismo našli pri uradni Jugoslaviji. Posebno ne pri tistih njenih protiljudskih režimih, ki so se zadnja leta pred vojno vezali s fašisti in kjerkoli so mogli, izdajali naše narodne koristi. Vi sami dobro veste in zato ni potrebno, da vam to ponavljam, kam je jugoslovanske narode privedla ta politika. V nesrečo jih je privedla, tako da so bili jugoslovanski narodi, od katerih smo pričakovali pomoči, sami podjarmljeni in so delili z nami isto, včasih pe še hujšo usodo. Lahko si mislite, s kakšnimi bridkimi občutki smo Primorci zasledovali te dogodke. Iz te duševne stiske nas je rešilo osvobodilno gibanje, rešila nas je Osvobodilna fronta, ki nam je pokazala edino pravo pot v svobodo, rešila nas je. Iz krvi in naporov je nastala nova Titova Jugoslavija. Ta nova Jugoslavija je edina pokazala razumevanje za težnje slovenskega naroda in posebno za težnje Slov. Primorja in Istre. Ona nas, Primorcev, ni le tolažila s praznimi besedami in obljubami, ampak nas je rešila za visoko ceno krvavih žrtev in nas danes rešuje z napori vseh svojih sil za zeleno mizo. Tej novi Jugoslaviji, kateri hočemo pripadati, vsa naša hvaležnost in zahvala. Primorci se predobro zavedamo, da bi bili brez osvobodilnega gibanja in brez nove Jugoslavije obsojeni v večno robstvo.

Tovariši in tovarišice! Naj vam povem, da so Primorci zadnje mesece nekam začudeni, razočarani, lahko bi rekel celo užaljeni. In to po vsej pravici. Ne enkrat, večkrat so si prislužili in priborili svobodo, a jim to naravno, prislušeno in priborjeno svobodo vedno znova osporavajo in jo vlačijo za zeleno mizo. Primorci niso pozabili, da so bili po prvi svetovni vojni že enkrat osleparjeni za svoje pravice, čeprav se je takrat širokoustno govorilo o samoodločbi narodov. Če bi drugega ne bilo, so Primorci s 25-letnim trpljenjem pod tujim jarmom, ki so se mu stalno upirali, zaslužili svobodo. Prav tako, kot je v istih letih imperialistična, lažidemokratična in fašistična Italija za vedno izgubila pravico, da bi še kdaj vladala nad eno samo slovensko vasjo in nad enim samim slovenskim človekom. In ako to ne zadostuje, danes primorskemu ljudstvu nihče ne more očitati, da samo ničesar ni storilo za svoje osvobojenje, kar bi mu bili morda lahko očitali po prvi svetovni vojni. Mislim, da je malo krajev v Evropi, ki bi bili dali toliko materialnih in človeških žrtev, kakor jah je dalo Slov. Primorje. In borili smo se to pot na strani zaveznikov proti fašistični Italiji kot sovražnici demokracije in napredka, ki je bila premagana. Stojimo torej med zmagovalci, ki lahko zahtevajo plačilo.

Naš veliki račun

Ali naj navedem le nekatere številke naših žrtev, ki so take, da jih nikoli ne bomo pozabili? Mrtvih 10.303, pogrešanih 11.802, popolnoma ali deloma nesposobnih za delo 8.981 zaprtih, interniranih ali prisilno mobiliziranih je bilo 61.320 ljudi. Popolnoma uničenih hiš je bilo 5.648, deloma poškodovanih pa 7.451, da ne omenjam gospodarskih poslopij. In to ni vsa škoda, ki jo je mogoče navesti. Kdo bi nam poplačal trpljenje in bedo, v katero smo padli po tuji, ne po lastni krivdi? Primorsko ljudstvo ima velik račun za fašiste. Tega naj nam plačajo, ne pa, da zopet zahtevajo samo koščck slovenske zemlje. In tudi naši zavezniki naj nekoliko pogledajo te številke in se za trenutek zamislijo nad njimi, ne pa, da razmišljajo, kako bi nas zopet prikrajšali na naših pravicah na korist onih, ki so bili še včeraj med njihovimi smrtnimi sovražniki. Mi za naše žrtve ne zahtevamo drugega, kakor da sami odločamo o svoji usodi.

In primorsko ljudstvo se je več kot enkrat glasno in enodušno, z vso odločnostjo izreklo za priključitev k Jugoslaviji. Izreklo se ni samo z bojem, ampak z jasnimi izjavami in manifestacijami, ne samo za časa osvobodilnega boja, ampak tudi in še v večji meri v mesecih po osvoboditvi. Izjavilo se je z voitvami v narodno osvobodilne odbore, z izgradnjo naše narodne oblasti v smislu nove jugoslovanske demokracije. Izjavilo se je s številnimi mitingi in množičnimi prireditvami, katerih se je udeležilo na desettisoče, v nekaterih primerih do sto tisoč ljudi. Na tisoče je bilo resolucij, ki so z vso jasnostjo in odločnostjo govorile za priključitev k Titovi Jugoslaviji. Nabiranje podpisov za Jugoslavijo je bil plebiscit, ki se ga je z navdušenjem udeležilo vse primorsko ljudstvo. Primorska se je izrekla za Jugoslavijo tudi s tem, da je odklonila sodelovanje pri upravi, ki ne priznava njene ljudske demokracije, za katero se je borila skupaj z ostalimi jugoslovanskimi narodi.

Zaupanje v novo Jugoslavijo

In ni se odločil za Jugoslavijo samo slovenski del našega Primorja, ampak tudi vse antifašistične italijanske množice. Preteklo nedeljo je bila na Reki seja Glavnega odbora Slovansko-italijanske antifašistične unije za Julijsko krajino. Od 26 govornikov, ki so se priglasili po političnem referatu, je bilo 19 govornikov Italijanov. In vsi ti govorniki so se izjavili za resolucijo, ki zahteva priključitev Julijske krajine Titovi Jugoslaviji. To zaupanje antifašističnih Italijanov v novo Jugoslavijo je zaradi tega, ker je Jugoslavija demokratična, ker je napredna. To zaupanje do Slovanov Julijske krajine je zato, ker so se Italijani prepričali, da v nas ni sledu sovinizma in imperializma, ampak smo jim s poštenim srcem ponudili pošteno roko. Tega, kar Jugoslavija nudi Trstu, namreč vse svoboščine sedme federalne edinice, mu ne more nuditi nobena druga država. Italijani lahko gojijo do nas zaupanje, kakršnega mi ne moremo gojiti do Italije, kajti tisti tržaški listi, ki danes v Trstu propagirajo priključitev Trsta k Italiji, se že danes razburjajo nad slovenskimi napisi v mestni okolici. Lahko si torej mislimo, kako bi se godilo tistim Slovencem, ki bi zopet prišli pod Italijo. Naj povem in poudarim na tem mestu da je naše ljudstvo trdno odločeno, da pod Italijo noče več za nobeno ceno. V naših Brdih govorijo ljudje, da rajši kakor pridejo zopet pod Italijo, posekajo trte in požgejo hiše ter se izselijo. Stari očanci na Krasu nam zatrjujejo, da bi v tem primeru zagrabili puške in šli v gozdove, kakor so šli v osvobodilni borbi njihovi sinovi. To se pravi, da je primorsko ljudstvo še vedno pripravljeno na vsako žrtev za svobodo. Prevarano je bilo po prvi svetovni vojni in ne bi preneslo nove prevare. Nevarno je, ako ljudstvo izgubi vero v pravico in ve, da se mora zanašati samo na silo. Tega se mora svet zavedati, predno bo izrekel usodno odločitev glede bodočega miru v tem delu Evrope.

In vendar kljub temu primorsko ljudstvo se vedno upa, ne samo upa, ampak trdno veruje v pravico. Ono veruje v svobodoljubne množice sveta, da ne bodo dopustile, da bi se mu, ko je toliko žrtvovalo, zopet zgodila krivica. Zanaša se v solidarnost vseh slovanskih narodov in veruje posebno v Sovjetsko zvezo, ki se je borila za svobodo in pravično ureditev sveta, da ga bo podprla. Zaupa v jugoslovanske narode, zaupa v novo Jugoslavijo, ki bo napela vse sile za njegovo osvoboditev. Zaupa dalje v jugoslovansko delegacijo pod vodstvom tov. Kardelja, ki se mu ne samo zahvaljuje, ampak ga prosi preko mene, da bi še nadalje s tako vnemo in pogumom kot doslej zastopal naše narodne koristi. V imenu primorskega ljudstva izjavljam, da bomo tudi Primorci storili vse, kar bo v naših močeh, da bo svet izvedel o naši volji, da hočemo biti priključeni k Jugoslaviji.

Vse za svobodo Slov. Primorja in Trsta!

Pozdrav maršalu Titu

Govor tov. Bevka so množice ponovno prekinjale z burnim odobravanjem. Z zborovanja je bil poslan predsedniku Izvršnega odbora ljudske fronte Jugoslavije tov. maršalu Titu naslednji pozdrav:

Prebivalstvo Ljubljane, zbrano no na svojem mogočnem volivnem zborovanju Vam pošilja kot vodji junaške osvobodilne borbe naših narodov in veličastnega dela obnove naše domovine plamteč pozdrav.

Zagotavljamo Vam, da bo Ljubljana kot glavno mesto Slovenije spremenila priprave za volitve v konstituanto in še posebej dan volitev v mogočno manifestacijo svoje privrženosti načelom in programu Ljudske fronte kot dokaz, da je danes, ko gre za končno veljavno ustavno utrditev osvobodilne borbe naših narodov, izraženih v programu Ljudske fronte, še neprimerno bolj enotna in strnjena, kakor je bila, ko je pred štirimi leti začela borbo proti okupatorju, da je danes se neprimerno bolj pripravljena s politično in neusahljivo moralno močjo svoje Osvobodilne fronte že v začetkih onemogočiti vsak poizkus, da bi se razrahljala naša enotnost in obnovilo staro strankarstvo.

S stopnjevano požrtvovalnostjo v delu za obnovo in za izgradnjo naše oblasti, s poživljenim političnim delom, z napori za dvig našega kulturnega in prosvetnega življenja hočemo gesla Ljudske fronte za volitve v ustavodajno skupščino ukovati v vsebino in smisel življenja vsake družine našega mesta.

Smatramo, da bomo tako doprinesli najboljši delež naporom našega državnega in političnega vodstva za izvojevanje vseh narodnih pravic, za vključenje Trsta kot sedme federalne enote v federativno ljudsko Republiko Jugoslavijo ter Slovenskega Primorja z Benečijo, Goriško in Istro, in za zagotovitev svobode in blagostanja našim narodom.

Živela Ljudska fronta Jugoslavije in njen Izvršni odbor!

Živela zmaga Ljudske fronte na volitvah!

Smrt fasizmu, svobodo narodu!

Zlato za obnovo srbskih vasi

Tanjug, Beograd, 8. — Končana je akcija za zbiranje zlata in dragocenosti za izgraditev treh vasi. Akcija, katero so izvedle protifašistke mesta Zagreba, je dala izredno dobre uspehe. Samo zlata so zbrali 2 kg in 600 gramov, medtem ko so srebrnih predmetov nabrali za približno 8 kg. Čeprav je zbirna akcija končana, še vedno prihajajo prispevki v zlatu in drugih vrednostih. Zagrebški zobozdravniki (zobarji) so darovali 35 dukatov različnih vrednosti. Neki trgovec iz Zagreba je izročil 10 velikih dukatov. Vsi ti darovi kažejo ne samo ganljivo zavzemanje in bratsko povezanost ljudi iz mesta z vasjo, temveč tudi visoko rodoljubno zavest naših meščanov in ljubezen do bratov Srbov, ki so bili v vojni prizadeti.

SZ odklanja stike z Argentinijo

Washington, 9. Reuter — Tukajšnji zanesljivi viri pravijo, da je Sovjetska zveza zavrnila argentinski poizkus obnoviti diplomatske stike med obema deželama.

V Washingtonu menijo, da je dober znak za sovjetsko-ameriške odnošaje dejstvo, da je Sovjetska zveza odbila argentinski predlog za vzpostavitev diplomatskih odnošajev med obema državama.

Čeprav je Sovjetska zveza brez dvoma ravnala po svojih lastnih načelih, je njena odločitev istočasno ugodno služila pri kampanji Združenih držav proti režimu polkovnika Perona.

Za utrditev svetovnega miru

Izmenjava brzojavk med Molotovom in Bevinom

Moskva, 9. Tass — Ljudski komisar za zunanje zadeve ZSSR Molotov je poslal zunanjemu ministru Združenega kraljestva Bevinu sledečo brzojavko:

«Ko zapuščam ozemlje naše zaveznice Velike Britanije, Vas prosim, gospod minister, da izrazite britanski vladi mojo hvaležnost za topli sprejem, ki je bil prirejen meni in mojemu osebju. Izražam zaupanje, da se bo naše sodelovanje, ki se je okrepilo v zmagovito zaključeni vojni proti našim skupnim sovražnikom, nadaljevalo v srečo ljudstev Velike Britanije in SZ ter za utrditev svetovnega miru, da bodo začasne težave, ki bi se utegnile pojaviti na tej poti premagane in da bomo skupaj napredovali, doklar popolnoma ne dosežemo velikih ciljev. — Molotov».

Osebna poslanica Bevina Molotovu:

«Zelo sem bil vesel, ko sem ob priliki Vašega odhoda iz naše dežele po konferenci zunanjih ministrov prejel Vašo prijazno poslanico. Delim Vaše zaupanje v naše bodoče sodelovanje v interesu ljudstev SZ in Velike Britanije in za okrepitev svetovnega miru. Lahko naletimo, kot pravite, na tej poti na težave toda stvar, ki ji služimo, je tako nujna, da ne smemo opustiti nobenega napora da dosežemo ta visoki cilj. Vse človeštvo hoče mir, gospodarsko obnovo in boljše življenjske pogoje. Uresničenje tega mora biti naš glavni namen».

Bevinove izjave

London, 9. Reuter. — Zunanji minister Bevin je v svoji izjavi o konferenci zunanjih ministrov danes dejal v parlamentu da je ob začetku konference predlagal, da bi bilo bolje, če bi vseh pet predstavnikov sodelovalo pri razpravah, čeprav bi bile zadeve, ki se tičejo pogodb, in sklepna moč omejene na člane tistih vlad, ki so podpisale pogoje premirja.

Byrnes se je pridružil njegovemu stališču in Molotov je pristal pod pogojem, da bodo sklepali samo delegati tistih vlad, ki so podpisale pogodbe.

Praktičen sporazum je bil dosežen glede načrta pogodbe s Finsko in znaten napredek je bil storjen v načrtu mirovne pogodbe z Italijo.

«Bil sem presenečen», je dejal Bevin, ko je Molotov rekel Byrnesu in meni, da smo prekršili berlinski sporazum in da ne moremo nadaljevati razgovorov tako, kot preteklih deset dni.

Sporazuma ni bilo mogoče doseči med tremi zunanjimi ministri. Poročali so svojim vladam, ki so zavzele njihovo stališče. Molotov nam je pripovedoval, da je zavzel svoje novo stališče po navodilih svoje vlade». Zdi se mi, da je to tehnično vprašanje, čeprav se dozdeva, da vključuje mnogo velikih vprašanj. Morda smo še nekoliko preblizu dvem velikim zmagam, da bi mogli doseči takojšen sporazum. Z zaupanjem morem reči, da bomo sčasoma v bodočnosti s potrpežljivostjo in razumevanjem za medsebojne težave premagali sedanja in tudi druga, morebitna nasprotja. Kar se tiče nas, bomo gotovo delali v istem duhu sodelovanja, ki je družilo naše dežele v vojni».

Nato je Bevin prebral pisma, ki sta si jih on in Molotov izmenjala, in v katerih izraža vsak zaupanje, da bo s sodelovanjem mogoče uspeti in okrepiti mir po vsem svetu.

Sovjetski film v USA

New York, 9. Tass. — Predvajanje sovjetskega dokumentarnega filma «Berlin» v kinematografu «Viktorija» pomeni važen dogodek v življenju New Yorka.

V prvih šestih dnevih se je udeležilo predstav več kot 20.000 oseb. Ko so sprevideli velik pomen filma in živo zanimanje ki je bilo zanj v javnosti, so vsi važnejši newyorški listi objavili poročila o filmu.

Večina kritikov poudarja, da je film važen dokument o zmagoviti borbi proti hitlerjevski Nemčiji.

Veleposlanik ZDA v Beogradu

Beograd, 9. — Veleposlanik Združenih držav v Jugoslaviji se je danes po štirimesečni odsotnosti vrnil v Beograd.

Istočasno potujeta preko Beograda dva člana ameriške poslanske zbornice Mr. Carl Mundt in Mrs. Frances Bolton.

Čudna demokracija na Koroškem

Celovec, 9. — Deželni svetnik Herkej, ki zastopa v deželni vladi socialistično stranko, je izdal kot referent za občinske zadeve nalog, v katerem pravi, da je treba odstraniti vse slovenske župane na Koroškem tako, da bi kazala dežela enotno proavstrijsko linijo če bi Koroško obiskala kakšna medzavezniška komisija.

Okrajni glavar v Beljaku dr. Eger je po posebnih kurirjih izdal nalog vsem orožniškim postajam svojega okraja, naj na svojem področju izvedejo točen popis, 1. vseh bivših nacionalnih socialistov, 2. vseh Slovencev, 3. vseh komunistov, 4. vseh, ki so dedno obremenjeni in se nagibljejo k tatinstvu, roparstvu itd. Okrožnica je obsegala skupno 12 točk. Vsekakor je zanimivo, da sedanjo policijo, ki jo vodi varnostni komisar za Koroško Stossier, zanimajo poleg bivših nacistov predvsem Slovenci in komunisti ter šele potem državljani s tatinskimi in roparskimi nagibi. Tako se seveda ni mogoče čuditi, da razne belogardistične bande, od ustašev do madžarskih fašistov, ki se svobodno potikajo po deželi, nemoteno ropajo po samotnih slovenskih kmetijah, ne da bi odgovorne oblasti mignile samo s prstom. Samo v Radeški občini je bilo v zadnjih tednih izvršenih 16 ropov, pri čemer je bil težko ranjen zaveden slovenski kmet Pridovnik v Tucah. Toda to ropanje ni omejeno samo na radiško občino, temveč so pogosti primeri ropanja na področju med Dravo in Vrbskim jezeru, v velikovškem okraju, kjer naravnost mrgoli madžarskih beguncev in drugod. Toda koroška policija se je v času nacizma naučila, da so vsi drugi zločini brezpomembni, važno je samo politično zadržanje ljudi. Policija je ohranila vso nacistično tradicijo ter se zanima predvsem za to, kdo je Slovenec ali komunist, medtem ko belogardistične bande lahko mirno in nemoteno ropajo po deželi. To je vsekakor svojevrsten uvod v novo demokracijo na Koroškem.

Največje zgražanje pa je zbudilo med koroškimi Slovenci naročilo varnostnega komisarja Stossierja svojim podrejenim organom, da morajo popisati na Koroškem najbolj eksponirane slovenske družine, ki so sodelovale v narodno osvobodilnem gibanju, da bi služile za vsak primer za talce. Samo na Brnci pri Beljaku je bilo popisanih 6 družin in nekaj od njih že aretiranih, med njimi bivši partizan Galob Franc in njegova hčerka, ki so jo bili nacisti izselili. Koroški Slovenci se ne morejo dovolj načuditi, kako je mogoče spraviti v sklad nacistične metode talstva z načeli demokracije, obenem pa zagotavljati, da je treba izvesti borbo proti nacizmu do kraja.

Jugoslavija in Bolgarija

Beograd, 9. Tanjug. — Kakor javlja bolgarska brzojavna agencija, je prinesla «Domovinska fronta» ob priliki obletnice podpisa pogodbe o prijateljstvu med Bolgarijo in Jugoslavijo članek pod naslovom «Bolgarija in Jugoslavija», v katerem med drugim piše: «Jugoslavija in Bolgarija sta se sporazumeli, da ne bosta reševali vseh vprašanj, ki nastajajo v odnošajih med sosedi po mednarodni poti, temveč s pomočjo medsebojnih razgovorov. Na ta način so bili odnošaji med obema državama postavljeni na bratske temelje. Bolgarsko in jugoslovansko ljudstvo ne bosta nikoli več z medsebojnimi spori služila tujim imperialistom.

Laval obsojen na smrt

Pariz, 9. — Laval je bil obsojen na smrt.

Pariz, 9. Smrtno obsodbo so Lavalu javili v njegovi celici.

Ječarju, ki mu je prinesel sporočilo, je odgovoril: «To sem pričakoval; ne bom podpisal prošnje za pomilostitev.»

Izid češkoslovaških volitev

Praga, 9, Tass. — Že od zadnjih dni septembra se vrše v Češkoslovaški volitve v začasno narodno skupščino. Volivnega boja se udeležujejo 4 češkoslovaške protifašistične stranke: komunisti, socialni demokrati, ljudski socialisti in katoliška ljudska stranka kakor tudi razne organizacije delovnega ljudstva — strokovne zveze, poljedelska zveza in mladinska zveza, ki so tudi imenovale svoje kandidate.

Pražki radio je objavil sledeči izid volitev v pokrajinske narodne odbore na Češkem, Moravskem in v Moravski Ostravi. Od komunistične stranke je bilo izvoljenih 679 kandidatov, od socialno demokratske stranke 659, od ljudske socialistične stranke 612, od ljudske stranke 628 in od množičnih organizacij delovnega ljudstva 2.

Rezultat volitev delegatov je sledeč: komunistična stranka 874, socialno demokratska stranka 845, ljudski socialisti 768, ljudska katoliška stranka 868 in množične organizacije delovenga ljudstva 237.

Ti delegati se bodo 14. oktobra sestali in izvolili narodno skupščino.

Madžarska in Jugoslavija

Budimpešta, 9. Tass. — Mnogi dogodki v preteklih dneh, kakor so izjave madžarskih državnikov in politikov ter pisanje tiska, dokazuje čvrste prijateljske odnošaje med Madžarsko in Jugoslavijo.

Ob zaključku mednarodne sindikalne konference

Govor jugoslovanskega delegata dr. Salaja

London, 8. Reuter — Zadnja seja novo ustanovljene mednarodne sindikalne federacije se je koncala s petjem internacionale in marseljeze ki so ju peli delegati 56 držav, ki predstavljajo 66 milijonov delavcev.

Delegati so burno pozdravili Leona Jouhauxa, francoskega veterana delavskega gibanja, ki je ponosno izjavil, da svetovna sindikalna federacija že dela po nalogah, ki jo čakajo.

Jouhaux je dejal, da je izvršni odbor že sklenil imenovati šest oseb, ki bodo raziskovale obnovo sindikalnega gibanja v Nemčiji. Strokovne zveze po vsem svetu so pripravljene prevzeti svoj delež pri izgradnji pravičnega in trajnega miru, je dodal Jouhaux.

Tanjugov dopisnik iz Pariza poroča, da je imel načelnik jugoslovanske strokovne zvezne delegacije na svetovni strokovno zvezni konferenci v Parizu govor. Šalaj je poudaril, da je bila v času, ko se je vršila v Londonu svetovno strokovno-zvezna konferenca še ena tretjina Jugoslavije pod fašistično okupacijo. Zato, je dejal, Salaj, je bila glavna naloga strokovno-zveznega gibanja mobilizirati delavske množice za pomoč bojišču in zagotoviti zmago nad fašizmom.

Geslo vseh jugoslovanskih delavcev je bilo takrat «vse za bojišče — vse za zmago». Delavski razred in naše ljudstvo sta dobesedno izpolnila svojo nalogo. Po osvoboditvi je bila naloga jugoslovanskih strokovnih zvez delovati za obnovo dežele, ki so jo fašistični zavojevalci pretvorili v ruševine. Doseženi so bili ogromni rezultati. Delavski razred in večina ljudstva v prejšnji reakcionarni Jugoslaviji nista imela svobode in pravic. Sistematično sta bila izrabljana in ropana. Med štiriletnim bojem proti fašizmu si je delavski razred skupno z drugimi ljudskimi razredi z največjimi žrtvami pridobil svobodo. Delavski razred uživa vso podporo narodne vlade, ki je v svoji izjavi meseca marca poudarila, da bodo vsa gospodarska in socialna vprašanja rešena v popolnem sodelovanju s strokovno-zveznimi organizacijami. To izjavo so sistmatično izvajali».

Šalaj je nato poudaril, da je vprašanje skrbstva in pomoči vojnim sirotam v tesni zvezi z vprašanjem vojnih reparacij ki jih zahteva Jugoslavija od okupatorjev. V zvezi s tem vprašanjem zahtevajo jugoslovanske strokovne zveze pomoč svetovne strokovno-zvezne federacije.

Na koncu je Šalaj govoril o volitvah v ustavodajno skupščino, ki se bodo v Jugoslaviji vršile 11. novembra. Omenil je, da se jugoslovanske strokovne zveze in člani ljudske fronte prizadevajo, da zmagajo demokratične sile in da bodo zajamčeni potrebni pogoji, ki bodo zagotovili delavskemu ljudstvu in vsemu jugoslovanskemu prebivalstvu svobodo in boljšo bodočnost.

V govoru, ki ga je imel na svetovni strokovno zvezni konferenci, je španski delegat pozval k obrambi španske republike, in ostro ožigosal Francov fašistični režim.

«Španski republikanski sistem», je dejal, «je špansko ljudstvo svobodno izbralo. Španska republika ima pravico do spoštovanja vseh svobodnih narodov. 1936. leta je bil Franco prvi služabnik mednarodnega fašizma. Prišli smo vas prosit za pomoč, za obnovo španske republike. Špansko ljudstvo se je prvo dvignilo v obrambi svobode in imelo za to dva milijona žrtev. Na svetu ne more biti miru, dokler visi Francov teror nad španskim ljudstvom. Zahtevamo uradno prekinitev odnošajev s Francovim režimom.

Ko so zvonovi oznanjali zmago zavezniških dežel, so španski zvonovi zvonili pogrebno pesem tisočem delavcev. ki jih je dal Franco zapreti.

Poljedelstvo v Latviji

Riga, 9. Tass. — Po poročilu ljudskega komisarja za poljedelstvo Latvijske republike Vanagsa, je bila letos v Latviji dobra letina. Izgleda, kakor da bi se sama zemlja hotela oddolžiti njim, ki so trpeli pod težkim bremenom nemškega suženjstva. Takoj po osvoboditvi Latvije od Nemcev je začela vlada delati na obnovi poljedelstva in razdelitvi zemlje med siromašne kmete, ki so bili brez zemlje. V kratkem času so osebe, ki sploh niso imele zemlje, ali so je imele zelo malo, prejele vsak po 15 hektarjev. 72.000 novih kmetij s 750.000 ha zemlje je na ta način nastalo. Da bi se pomagalo kmetom je bilo ustanovljenih v Latviji 50 traktorskih postaj in 500 postaj za izposojevanje poljedelskih strojev in vprežne živine. Mnogim gospodarstvom je posodila vlada 10.000 rubljev na družino za dobo 10 let, 6.000 gospodarstev je dobilo 17 milijonov rubljev posojila za nakup goveje živine. Več kot 1500 kmečkih gospodarstev je prejelo 5 milijonov rubljev posojila za zgraditev svojih hiš.

Elektrifikacija v SZ

Moskva, 9. Tass. — Koncem tega leta bo stavljenih v obrat v poljedelskih pokrajinah Sovjetske zveze 817 manjših električnih central, s skupno kapaciteto približno 17.500 kw. Razen tega se dela začasno na 2.565 rekah za zgraditev hidrocentral. Prihodnje leto bo elektrifikacija zelo razširjena. Tako je n. pr. predvidena elektrifikacija vseh vasi na Uralu. V vojnem času se je proizvodnja električne energije v osrednjih uralskih predelih povečala za več kot 500%. Samo letos je bilo elektrificiranih 1000 kolhozov, za kar je bilo zgrajenih 115 kaloričnih in 30 hidrocentral. Veliko pozornost posvečajo elektrifikaciji vasi v Transkavkaziji in Osrednjih azijskih republikah.

Za izgraditev električnih central so uzbeški kolhozniki dali na razpolago 87 milijonov rubljev. V Kazakstanu gradijo 150 manjših hidrocentral. V mnogih primerih jih gradijo kmetje sami. Vse delo, kot zgraditev jezu, stavba in izdelava strojev se izvrši mnogokrat v istem okrožju.

Ostavka grške vlade

Aten«, 9. — Uradno poročajo, da je grška vlada pod predsedstvom admirala Vulgarisa podala ostavko.

Velike stavke v Angliji

London, 9. Reuter. — Okoli 25 tisoč pristaniških delavcev stavka trenutno po vsej Britaniji. Preko 50.000 delavcev, ki čistijo ruševine je korakalo včeraj proti vladnemu središču v Londonu, da bi protestirali proti znižanju mezd zaradi skrajšanja delovnega časa od 54 na 44 ur tedensko.

Stotine redarjev na konjih in peš so spremljali demonstrante po Londonu. Demonstranti so imeli veliko zborovanje v Hyde parku in delegacija, ki so jo sestavljali predstavniki delavcev iz Londona, Škotske, Severovzhodne Anglije in Irske se je podala k delovnemu ministru Bevanu.

Na pohodu proti Hyde parku so demonstranti nosili transparente s parolami: «Dajte ženam in otrokom kruha! Tri šilinge na uro!» Nekaj mož je nosilo krsto, na kateri je bilo zapisano: «Edino srečen gradbeni delavec.» Druga parola je bila: «Naša borba za svobodo se začenja.»

V milijonarski ulici Park Lane so demonstranti ustavili ves promet.

V Liverpoolu se je zbralo šest tisoč delavcev na zborovanju, na katerem so govorili predstavniki delavcev iz Liverpoola, Birkenheada, Ellesmerea, Bromborougha in Hulla. Frank Campbell, predsednik liverpoolskega odbora je izjavil: «Vztrajajte še 72 ur in dobili ste bitko. V 72 urah bo intervenirala vlada. Če pa ne bo, bomo podvzeli nadaljne ukrepe.»

Pristaniški delavci v Merseysideu so sklenili obrniti se preko ministra za delo in ministra za promet naravnost na vlado, naj intervenira.

V Birkenheadskih ladjedelnicah stoji delo že petnajst dni.

O argentinski vladi

San Francisco, 9. Tass. — List «New York Herald Tribune» omenja protestno gibanje proti fašističnemu režimu Farrela Perona v Argentiniji.

List piše, da je nemogoče pričakovati demokratičnih reform od nedemokratične vlade.

Argentinski vladni krogi so se borili proti demokraciji, tako dolgo, dokler ni pritisk od znotraj in zunaj postal tako jak, da so bili prisiljeni opustiti borbo.

Nobena vlada v Argentiniji, piše list, si ne bo pridobila zaupanja, če se ne bo naslanjala na volivno načelo, zagotovljeno v ustavi.

Bolgarski pionirji v Kragujevcu

Tanjug, Beograd, 8. — Bolgarski pionirji so sinoči prispeli iz Orehova v Kragujevac. Na železniški postaji so jim kragujevški pionirji priredili zelo prisrčen sprejem, katerega se je udeležilo tudi veliko število meščanov in mladine. Ko so stopali po mestnih ulicah, so bolgarski in naši pionirji vzklikali bratstvu naših narodov. Pred mladinskim domom jih je pričakovalo veliko stevilo mladincev, pionirjev in nasih otrok, ki so prebivali v Bolgariji. Danes dopoldne so obiskali grobove fašističnih žrtev v predmestju. Ob povratku so si ogledali mesto.

Hess poslan v Nemčijo

Tanjug, Beograd, 8. — Kakor poroča Reuter, je bil poslan Rudolf Hess, bivši Hitlerjev namestnik, ki se je 1941. leta s padalom spustil v Anglijo, danes z letalom v Nemčijo in sicer v Frankfurt, kjer bo postavljen pred sodišče kot eden izmed glavnih nemških vojnih zločincev.

Predstavniki Vseslovanskega odbora v Ljubljani

Beograd, 9. Tanjug. — Po svojem kratkem bivanju v Hrvatski sta tajnik Vseslovanskega odbora v Moskvi Valentin Vladimirovič-Močalov in ukrajinski pesnik Maksim Rilski, včeraj dopoldne odpotovala v Ljubljano. V Brežicah so goste pričakovali predstavniki Narodne vlade Slovenije — predstavnik Jugoslovanske armade in predstavnik Mestnega narodnega odbora, ki je istočasno tudi predsednik Društva za prosvetno sodelovanje med Slovenijo in Sovjetsko zvezo.

Četniški napad

Dne 6. oktobra, ko sta se tovarišici Sinigoj Milena in Skomina Marica iz Dornberga vračali pozno popoldne iz vinograda, je iz goščave nekdo začel streljati na nju. Tovarišici sta se vrgli na tla in ležali dokler ni streljanje ponehalo. Pri tem napadu je bila v nogo ranjena Milena. Na njeno vpitje sta pritekla na pomoč dva tovariša iz dornberškega Tabra. Ranjeno tovarišico so prinesli do Tabra, od tam pa jo je zavezniška policija odpeljala v goriško bolnico sv. Justa. Kdo je streljal, ni ugotovljeno; verjetno pa je, da so to bili četniki, ki se zadnje čase pojavljajo po naših hostah.

Protestne manifestacije v Savoni

Radio Milano, 8. — Delavstvo vseh tovarn v Savoni je prenehalo z delom in priredilo velike protestne manifestacije zaradi prekinitve popravila ceste Savona-Carcare. Dela je odredilo in potem prekinilo ministrstvo in s tem povzročilo veliko brezposelnost med delavci.

Savonski prefekt je poslal predsedniku vlade Parriju, ministru za javna dela in ministru za promet brzojavke, v katerih zahteva intervencijo vlade, da se prepreči nevarna zaostritev položaja.

„Črne brigade" v Italiji

Rim, 9. Tass. — Milanska policija je odkrila, da so v severnoitalijanskih mestih in pokrajinah krožila pisma, ki so bila naslovljena na bivše člane fašistične stranke z grožnjo smrti zaradi «izdajstva fašizma». Pisma so napisana na tiskovinah, ki imajo naslov: Republikanska fašistična stranka, Črna brigada». V pismih je rečeno, da grožnja ne bo izvršena, če naslovnik prostovoljno odda vso svojo imovino tajnim organizacijam fašistične stranke.

Naše zadnje besede o prof. Baragi

Naš list je že delno osvetlil preteklost prof. Barage. Poslej smo prejeli še vrsto izjav o njegovem policijskem delovanju pod okupatorjem. Zadostuje naj objava ene od njih:

«Podpisani Hiti Matevž iz Grahovega, kovač in posestnik izjavljam sledeče: Dne 4. marca 1944. me je aretirala ljubljanska domobranska policija v Ženski bolnici v Ljubljani in me najprej zaslišala v stražnici kolodvorske policije v hotelu Miklič, odkoder so me peljali v kletne policijske zapore na Bleiweisovi cesti v takozvano «podmornico». Cez nekaj dni so me odpeljali k zaslišanju v hotel Miklič. Znašel sem se pred tremi civilisti, eden je bil star okoli 26. let, dva pa starejša od 35 do 40 let, eden visoke postave, dva pa srednje rasti. Takoj je eden izmed njih poval telefonsko prof. Barago in po kratkem telefonskem razgovoru so me začeli zaslišavati t. j. spraševali so me po razmerah v Grahovem na ta način, da so me med spraševanjem pretepali, bili s pestmi po glavi in mi butali glavo ob zid. Po polurnem pretepanju sta me dva odvedla nazaj v policijske zapore, kjer so me položili na pograd in kjer sem se vsled močnega pretresa zaradi pretepanja dvakrat onesvestil. Z menoj pripri tovariši so me negovali in po svojih močeh pomagali.

Priče: Prof. Detela iz Ljubljane, Osredkar N., veterinar iz Ljubljane, Ježa N. medicinec iz Ljubljane, ki so vsi bili zaprti z menoj v zaporu «podmornica».

Iz policije so me po enajstih dneh pripeljali v zapore na Poljane in me še isti večer ob 23. uri ponoči odvedli z avtomobilom ponovno k zaslišanju na Bleiweisovo cesto. Vodili so me v drugo nadstropje policijske zgradbe v popolnoma temno sobo, v kateri je svetila prikrito samo rdeča luč, da sem komaj videl ob strani v kotu sedeti šest ljudi. Za moj hrbet se je postavil prof. Baraga, s katerim se dobro poznava, ker sva rojaka in je bil že večkrat pri nas na domu.

Začeli so me zaslišavati, zaslišavanje je vodil prof. Baraga, dolžeč me, da sem jaz kriv, da je propadla domobranska posadka v Grahovem in da vsa moja hiša podpira partizane, itd. Čim sem priznal, da so k meni res prihajali partizani, so me začeli vsi v prek pretepati, vleči sem se moral na trebuh na mizo, eden me je prijel z obema rokama za ušesa in mi butal glavo ob mizo, tako da mi je razbil zobe, druga dva pa sta mlatila s gumijevkami po meni. To mučenje je trajalo cetrt ure.

Potem so me ponovno posadili in me začeli zaslišavati zaradi mojega sina Ivana Hitija, sedaj poročnika v Ljubljani, kje je in kaj je. Ker niso mogli ničesar zvedeti od mene, so mi začeli stiskati med prste debele robate svinčnike in mi po tako sklenjenih zagozdenih prstih tolkli s pestmi, mi zvijali roke v zapestju in me žgali s cigaretnimi ogorki po laktih. Nato so me obesili z nazaj sklenjenimi rokami, tako da sem z vso težo visel na rokah in me brcali od vseh strani. Ko so me odvezati, sem brez moči obležal na tleh. Ker nisem mogel vstati, so me posadili na stol. Prosil sem jih za malo vode, oni pa so mi začeli puliti in ruvati brke.

Po tem mučenju so me za dva dni in eno noč vrgli v «podmornico», od tam pa so me prepeljali v ambulanto zaporov na Poljanskem nasipu. Vodja vsega zaslišavanja in mučenja je bil ves ta čas prof. Baraga, ki je mučitelje bodril, češ naj me le dobro, ker sem pravi. On bo vedel tudi za imena ostalih pajadašev.

Priče: prof. Detela iz Ljubljane, Košenina Janko, uradnik Narodne banke iz Ljubljane, dr. Kavčo in Pavel Kavčo iz Ljubljane, ki so bili vsi skupaj z menoj zaprti in so me izmučenega takoj po mučenju videli in negovali.

Matevž Hiti, Grahovo št. 16».

Pripominjamo, da je to ena od izjav, o policijskem delovanju prof. Barage pod okupatorjem, odveč bi bilo navajati ostale.

Kaj je razumljivejše kot da je prof. Baraga v strahu pred polomom nemške fronte proti koncu leta 1944. dobil občutek nesigurnosti v Ljubljani, preveč masla je imel na glavi. Zato si je preskrbel dekret, s katerim je bil uradno prestavljen v Idrijo na domobranski učiteljski tečaj. O kakem «skrivanju» pred Gestapom torej sploh ni možno govoriti kot to trdi prof. Baraga v svoji izjavi v «Glasu zaveznikov». Če bi se res skrival, kako bi potem mogel ljubljanski list «Jutro», ki se je tiskal pod strogo nemško cenzuro in bil na razpolago vsem uradom, torej tudi Gestapu 31. marca 1945., prinesti sledečo notico iz Idrije:

«Pogreb petih nedolžnih žrtev terorističnega anglosaškega letalskega napada na Idrijo je bil izraz globokega sočutja vse javnosti prizadetim svojcem žrtev in ogorčene obsodbe nečloveškega in brezumnega načina bojevanja. Idrija še ni videla tako veličastnega pogreba. Po pogrebnih molitvah se je poslovil od vseh žrtev gospod prof. Baraga».

Prof. Baraga se seveda kljub vsemu upa trditi, da se je v Idriji «skrival» pred Gestapom. Skrival pa se ni pred Gestapom, pač pa pred lastnim narodom. V Idriji, močni nemško-domobranski posadki, se je pač čutil bolj varnega.

Kar se pozivanja prof. Barage tiče, naj predložimo gradivo Komisiji za čiščenje, naj ve, da se za zločine in prestopke v vojni odgovarja tam, kjer so bili zagrešeni. Če že torej želi pred sodiščem razčistiti svojo preteklost, naj se obrne na sodne oblasti v Ljubljani, ne pa tu.

Vemo, da se hoče prof. Baraga delati sedaj lepega, da bi si rad oprali svojo slabo vest, vemo da ima debelo kožo, toda naše mnenje je, da je delo s človekom take preteklosti, zlasti na prosvetnem polju, ne samo nemogoče, temveč tudi izdajstvo nad voljo in pravico ljudstva.

Proč s takimi sodišči

Obsodba bivše SS-ovke, ki je poslala nešteto ljudi v smrt

Predvčerajšnjim se je vršila pred izrednim porotnim sodiščem v Trstu obravnava proti Reis Avgusti, stari 45 let, rodom iz Dunaja, bivajoči v Trstu. Obtožena je bila sodelovanja z Nemci, ker je bila v službi pri nemškem SS kot tolmač. Kriva je aretacije mnogih oseb, ki so bile internirane v Nemčijo, kjer so razen ene vse pomrle. Na vprašanje predsednika se je zagovarjala, da ni bil nihče po njeni krivdi interniran in da je bila pri SS samo kot tolmač. Izjavila je, da je pomagala mnogim internirancem s tem, da jih je rešila internacije, ter da je bila od nemške komande prisiljena javiti se pri SS.

Zaslišane so bile nato priče, med njimi Zancolich Santina in Levi Katerina. Prva je izjavila, da je obtoženka kriva interniranja njenih sestra, ki se niso več vrnile iz Nemčije, nadalje aretacije njenega sina, ki je bil potem ustreljen, ker je zbežal iz Coronea in ker je sodeloval s partizani. Druga priča je izjavila, da je obtoženka kriva, da sta bila njen sin in mož aretirana in poslana v Nemčijo, odkoder se nista več vrnila. Priča Zanier Vittoria pa je izjavila, da je imela obtoženka doma veliko vsoto denarja, last nekega mladeniča, ki je bil obsojen na smrt in ustreljen od SS-ovcev. S tem denarjem je bil organiziran banket, kateremu je prisostvovala tudi obtoženka. Ostale priče, ki so bile zaprte v luščilnicah riža pri Sv. Ani, so izjavile, da jim je obtoženka pomagala, a da so morale njeno pomoč drago plačati.

Spregovoril je nato javni tožilec in izjavil, da obtoženka ni bila samo uslužbena pri SS kot tolmač, temveč je bila aktivna funkcionarka SS, ker je imela dokumente za prehod preko meje. Izjavil je, da je ona kriva, če se tiste osebe, ki so bile poslane v Nemčijo, niso vrnile. Predlagal je, da se jo obsodi na najvišjo kazen. Besedo je prevzel branilec obtoženke, advokat Dina Filina, ki je skušala braniti obtoženko s tem, da ni bila funkcionarka, temveč tolmač in da je pomagala mnogim internirancem, ne da bi zahtevala plačila. Predlagala je, da se obtoženka oprosti.

Že takoj po uvodnih besedah je branilka pokazala, da ima namen rešiti obtoženko, kar je vzbudilo veliko ogorčenje med prisotnimi. Protestirali so z medklici: Hočemo ljudska sodišča, hočemo pravico, počistite fašiste itd. Toda zaman!

Po kratkem posvetovanju je sodišče obsodilo Reis Avgusto na 13 let in 5 mesecev zapora, na trajno izgubo častnih in državljanskih pravic, na petletno kontrolo po izpustitvi iz zapora in na plačilo sodnih stroškov.

Ko so prisotni slišali obsodbo, so ostrmeli. Take obsodbe niso pričakovali. Ogorčeni so vzklikali: «Proč s takimi sodišči — proč s takimi sodniki. Hočemo ljudska sodišča, ki bodo pravično sodila!».

Toda jasno, bilo je zaman!

Mi — vse antifašistično ljudstvo — ne moremo in ne smemo iti mimo tega dogodka, ne da bi ogorčeno vzkliknili prav tisto, kar so vzklikali prisotni pri razpravi, katerim je obtožena SS-ovka iztrgala najdražje: «Proč s takimi sodišči! Hočemo ljudska sodišča!»

Nismo in nočemo biti maščevalni. Toda hočemo pravico, pravične sodbe, katere bodo izrekali tisti, ki so bili dosledni protifašistični borci.

Take «sodbe», podobne sodbi v soboto in prešnjim, pa so prav tak, ali pa še večji zločin, kot zločini obtoženca, ki je pošiljal poštene ljudi v smrt.

Glasbena Matica

Nedavna obnovitev «Glasbene Matice» in «Prosvetne zveze» v Trstu pomeni nedvomno zgodovinski mejnik v kulturnem življenju Slovencev na Primorskem. Delo obeh organizacij je po svoji naravi tako tesno med seboj povezano, da si ni mogoče zamisliti uspeha ene ustanove brez bistvenega deleža na uspehu druge ustanove. Prav tako kot pripada «Prosvetni zvezi» naloga in dolžnost, da na terenu daje pobudo za vse večje in manjše kulturne prireditve, tako je naloga «Glasbene Matice», da vzgoji strokovno izobražene učne moči za glasbo in vodstvo naših številnih pevskih zborov, brez sodelovanja katerih si ne moremo niti zamisliti naše kulturne prireditve. Stremimo za tem da dvignemo raven naših kulturnih prireditev na najvišjo stopnjo umetniškega izražanja. Da to dosežemo, moramo nujno vzgojiti kader kulturnih delavcev, ki morajo predhodno dovršiti šolo za glasbo in pevovodstvo.

«Glasbena Matica», zvesta svoji tradiciji, je že osnovala, v kolikor pa še ni, bo oživotvorila že v najbližji bodočnosti šolo za razna godala, solopetje in toliko potrebne tečaje za pevovodje. Le od uspeha teh šol in tečajev je odvisna raven naše bodoče opere in res pravo umetniško podajanje naše narodne in umetne pesmi. Delo «Glasbene Matice» je še v povoju, na poti njenega dela se pojavljajo često skoro nepremostljive težave. Ni dvoma, da bo «Glasbena Matica» znala premostiti še tako velike zapreke, vendar pa ji je pri tem neobhodno potrebna pomoč in sodelovanje najširših plasti našega naroda. In naš narod se bo tudi odzval, saj se zaveda, da gre vse delo «Glasbene Matice» le za povzdigo kulturne ravni narodov, pa naj si bo to v mestu, ali v zadnji vasici našega podeželja. «Glasbena Matica» je v cilju, da omogoči naši javnosti čimprejšnje in čim širše sodelovanje, poverila članom nalogo da zbirajo redne in podporne člane. Tako naj se na pr. Skedenjci obračajo na tov. M. Sancina, Barkovljani na tov. Pertota, Svetoivančani na tov.ico Vugovo, Rojančani na tov.co Krkoč-Križmanovo, Magdalenčani na tov. Fabrisa, Šentjakobčani na tov. Pavletiča, Openci na tov. Kodriča, Katinarci in Lonjerci na tov. Lavrenčiča, Prosečani na tov. Milka Cibica.

Na isti način se bo vršilo včlanjenje tudi po deželi, o čemer bo govora že v kratkem. Vsekakor «Glasbena Matica» pričakuje močnega odziva, krepkega sodelovanja in izdatne podpore, kar naj bo v skladu z njenim vzvišenim delom in važnim ciljem.

Vse „za našega dijaka"

V nedeljo, 30. 9. 1945., je bila v Idriji kulturna prireditev na prostem «Za našega dijaka». Na tej prireditvi so prvič nastopili naši fizkulturniki s prostimi vajami, pevski zbor ter mladi rudarji, ki so recitirali Župančičevo «Kovaško». Sodelovali so tudi pionirji iz okraja Cerkno. Ob tej priliki smo opazili, da se ljudstvo brez razlike zaveda pomena dijaške akcije, da se veseli dejstva, da je po 25 letih kulturnega zatiranja zopet omogočen pouk v materinščini na idrijski srednji šoli. Nabrali so precejšnjo vsoto prostovoljnih prispevkov v prid dijakov.

Tudi v miljsko-dolinskem okraju dobro napreduje akcija «Za našega dijaka». Akcija še ni končana. Doslej je narastla vsota že na 34.000 lir. Prispevki so sledeči: Domio 2480 lir, Škofije I. 4090 lir, Škofije II., III., IV. 2014 lir, Boljunec 5616 lir, Ricmanje 3321, ZMS Ricmanje 461 lir, šolska prireditev v Boljuncu 3794 lir, miting Škofije I. 2000 lir in prireditev prosvetnega društva «Slavec»-Ricmanje 10.000 lir.

Lepa vsota «Za našega dijaka» je bila nabrana tudi v vasi Saleč, kjer so ob priliki otvoritve zadružne gostilne masovno prispevali v fond.

Tudi žene iz Gorenje vasi so se lepo izkazale v nabiralni akciji «Za našega dijaka» in zbrale 500 lir. Matere si želijo za svoje otroke slovenskih šol in zato darujejo rade, četudi zadnje lire. Žene te vasi so se tudi spomnile na pogorelce in internirance, za katere so zbrale 470 lir.

Žene iz Ročinja pa so največ darovale «Za našega dijaka». Zbrale so 1107 lir. Prav tako so zbrale «Za našega dijaka» žene iz Ajbe, Melinkov, Nekovega, Kanala, Anhovega, Želinj in Močil.

V nedeljo zvečer pa so nastopili v tržaškem radiu proseški pionirji z odlično naštudiranim programom pod vodstvom tovariša Martelanca Justa. Honorar, ki so ga prejeli za ta nastop, so z navdušenjem v celoti odstopili nabiralni akciji «Za našega dijaka». Ta gesta naših najmlajših dokazuje polno razumevanje pionirskih organizacij za težave, s katerimi se bori naše prosvetno vodstvo, in za vzvišeni cilj, kateremu hočejo prispevati tudi oni s svojimi skromnimi sredstvi.

Čeprav je bila akcija že formalno zaključena 7. t. m., naše ljudstvo še ni prenehalo z delom in se dobro zaveda, da mora še veliko narediti.

Pogreb slovenskega učitelja

V ponedeljo 8. t. m. so Barkovljani spremili na zadnji poti svojega učitelja. Nandeta Starca. Čeprav je bil delaven dan, so se njegovi bivši učenci in učenke, znanci in tovariši odtrgali od dela, da mu izkažejo svojo hvaležnost in poslednje čast. Barkovljani so pokazali, da znajo ceniti delo tistega, ki je bil s srcem in dušo njihov. Še njegova smrt je simbolično povezala njegovo rodno vas Barkovlje s središčem slovenskega naroda. Šel je umret v Ljubljano in njegova poslednja želja je bila, da ga pokopljejo med dragimi Barkovljani.

Petje, godba in cvetje so mu bili zadnji spremljevalci — kakor v življenju. Domači pevci so mu zapeli «Blagor mu», «Usmili se, Gospod» in «Vigred», barkovljanska godba pa je igrala žalne koračnice. Kakor je vezal v življenju najbolj preprostega človeka z najbolj izobraženim, tako je tudi njegov pogreb združil vse sloje našega naroda. Tudi iz Trsta in ostale okolice so prihiteli številni tovariši prijatelji in znanci, da mu izroče zadnji pozdrav.

Na grobu se je poslovil od njega tovariš Pahor Drago, ki je poudarjal njegove zasluge, da so Barkovlje obdržale svoje slovensko lice. V imenu italijanskih tovarišev ga je pozdravil profesor Belgrano, njegov večletni stanovski drug.

Na koncu so zazveneli po pokopališču otroški glasovi; šolski otroci so mu zapeli «Gozdič je že zelen». To je bil Nandetu najlepši pozdrav — njemu, ki ni bil otrokom samo učitelj, ampak tudi prijatelj.

Prosvetno društvo „Slavko Škamperle"

Danes 10. t. m. se vrši ob 8. uri v društveni dvorani Narodnega doma članski sestanek s predavanjem. V slučaju kake zapreke se članski sestanek vrši pol ure kasneje v prostorih gostilne Suban z istim dnevnim redom.

„Glasbena Matica - Trst"

Dne 11 t. m. ob 18. uri se vrši v prostorih kot običajno važna odborova seja. Polnoštevilnost in točnost brezpogojna!

Mirenska mladina tekmuje

V teh časih mrzlične obnove noče nič zaostati za drugimi tudi naša mladina. Dan na dan prireja študijske sestanke, mitinge in kulturne večere. Na Vogerskem je mladina težko delala ves dan na cesti, zvečer pa je imela kulturno prireditev.

Tudi v nabiralni akciji je naša mladina pokazala prav lepe uspehe. Saj je nabrala 8.000 kg železa, 360 kg cunj, 55 kg kosti, 22 kg papirja, 11 kg medenine, 7 kg svinca i. t. d.

Razen tega je nabrala 22.980 kg sadja, 80 kg zelenjave, 75 kg čaja, 65 kg koruzne moke, 180 kg pšenice, 94 kg fižola, 398 kg krompirja, 3 kg ječmena, 92 hl vina. Mladinke so pa znosile v partizansko bolnico v Gorici 110 jajc, 1,5 kg masla, 18 kg keksov, sladkor in cigarete. Razen tega so nabrale 3852 lir za revne vaščane. Pri obnovitvenih delih so napravile 20770 delovnih ur.

Tudi na kulturnem polju so se dobro izkazali. Ustanovili so 4 čitalnice, 3 pevske zbore, 4 igralne skupine, organizirali 3 stenčase, in priredili 28 mitingov.

Naši hrabri vojski so podarili 5 zastav v znak hvaležnosti celokupnega prebivalstva teh krajev za žrtve, ki jih je doprinesla za njihovo osvoboditev.

Nov sindikalni odbor v Kanalu

Dne 27. septembra je okrajni pripravljalni odbor Enotnih sindikatov za Kanalsko sklical konferenco vseh članov sindikatov. Pripravljalni odbor je bil ustanovljen meseca avgusta. Vpisanih je v sindikat 116 ljudi razen onih, ki so v tovarni v Anhovem, kjer sindikat obstaja že dalj časa. Po opisu dela pripravljalnega odbora, je spregovoril tovariš Darko. Poudaril je pomen sindikatov in prikazal položaj sindikatov v Julijski krajini. Govoril je tudi o prvem kongresu sindikatov v Beogradu. Razložil je program Enotnih sindikatov ter razliko naših sindikatov od prejšnjih.

Nato se je razvila debata v zvezi z organiziranjem sindikata v našem okraju. Na tej konferenci so prisotni pokazali veliko razumevanje. Bil je izvoljen sindikalni okrajni odbor. Za predsednika je bil izvoljen tovariš Stančič, za tajnico pa tovarišica Zmaga.

Za tiskovni sklad

Ob priliki nedeljske slovenske manifestacije je nabral tov. J. Košuta lir 2100 (dvatisočsto) za tiskovni sklad «Primorskega dnevnika «Posnemajte!

PREHRANA

Marmelada. — Jutri se bo nadaljevalo razdeljevanje marmelade po skupinah. To razdeljevanje se je pričelo že v avgustu. Obrok je 200 gr na osebo. Pravico imajo vsi imetniki živilskih nakaznic I., II., III., IV., V., VI. in VII. skupine. Cena za potrošnike je po 88,— lir za kg. Delitev se zaključi 16. t. m.

Vino. — Jutri 11. t. m. se bo v trgovinah delavskih zadrug delilo črno vino «Puglia» za potrošnike od 9. leta dalje, in sicer 1 liter na osebo. Delitev se konča 20. t. m. Cena lir 75.— za liter.

Testenine za deželo. — Jutri 11. t. m. bo delitev testenin, in sicer 1 kg na osebo za podeželske občine (izvzemši Trst in Gradež). V občini Gradež bodo potrošniki dobili po 1 kg moke na osebo. Cena testeninam je 21.50 lir za kg, moki 17.— lir za kg. Delitev se zaključi 16. t. m.

Obvestilo bolnikom. — Bolniki, ki imajo bone za dodatek mesa, bodo lahko dvignili pri pooblaščenih trgovinah proti bonom z datumom od 11. do 20. t. m. eno škatlo od 425 gr konzerviranih rib. Cena za škatlo je 22.10 lir.

Posebni boni za olje za bolnike. Od danes se lahko dvignejo v prehranjevalnem uradu (Via dei Rettori 2/I) posebni boni za dvig olja za bolnike, ki imajo pravico na dodatek maščob. Upravičenci naj se javijo po naslednjem redu: od crke A do F danes, 10. oktobra, od G do P jutri, 11. oktobra, od Q do Z v petek, 12. oktobra. Prosilci morajo predložiti živilsko nakaznico september-oktober. Uradne ure od 8. do 12.

Popravek

Slovenska prosvetna zveza nam je z ozirom na članek o «Ustanovnem občnem zboru Prosvetne zveze», v včerajšnji številki «Primorskega dnevnika» poslala sledečo izjavo tov. Turka Danila-Joca:

«Izjavljam, da sem pri otvoritvi občnega zbora Prosvetne zveze pozdravil kot zastopnika Zavezniške oblasti samo gospoda poročnika Simonija. Torej je v «Primorskem dnevniku» pomota ki jo s tem potom popravljam».

Predavanje v Barkovljah

«Prosvetno društvo v Barkovljah» priredi v sredo 10. t. m. ob 20 uri, v prostorih otroškega vrtca predavanje.

Predaval bo tovariš Ivan Regent o: «Socialnem problemu v svetu». Tovarišice in tovariši so vabljeni, da se tega važnega predavanja polnoštevilno udeleže.

Prireditev v Škednju

Danes bo v bivšem zavetišču («Ricreatorio») velika podeželska prireditev italijansko-slovenskega prosvetnega krožka. Izkupiček gre v prid lista «Il Lavoratore». Na sporedu so: godba, slovensko in italijansko petje, ples in humoristične točke. Preskrbljeno bo tudi za prigrizek in domače vino.

Uredba

o stalnih izpitnih komisijah za srednješolske izpite in o tečajih za priprave za izpite

Po bivališču kandidata pristojni krajevni (mestni, rajonski) odbor OF naj napiše na kandidatovo prijavo svoje mnenje o kandidatovem udeležanju v narodno osvobodilni borbi. Pristojni odbor OF ali SIAU odpremi prijavo na naslov stalne izpitne komisije.

Člen 5. Kandidat more v istem tečajnem roku delati izpit samo za en razred, le kadar dela prvič izpit pred stalno izpitno komisijo, sme delati izpit za dva razreda. Med izpiti za posamezne razrede morata minuti najmanj dva meseca.

Člen 6. Ako se že po opravljenem izpitu ugotovi neresničnost kandidatovih podatkov in da je kandidat zato vedel oz. se tega moral zavedati, ali če se ugotovi, da ni imel pravice do opravljenja izpitov, se izpit in vsi poznaje opravljeni izpiti razveljavijo, kandidat pa izgubi za eno leto od dneva razveljavljenega izpita pravico delati izpite in se redno šolati.

Člen 7. Izpiti se opravljajo po posebnem načrtu; ki ga predpiše in razpošlja šolskim zavodom prosvetni odsek pri Poverjeništvu PNOO.

Pismeni izpit se opravlja iz slovenskega jezika in matematike ter traja v nižji srednji šoli po eno uro, v višji po dve. V zapisnik o pismenem izpitu se vpiše naslov naloge iz slovenskega jezika in skupina danih nalog iz matematike. Pismene izdelke oceni predmetni učitelj. Ta se podpiše, enako, še en član komisije, ki izjavi, da soglaša. Če ne soglaša, odloči o oceni izpitni odbor z večino glasov.

Ustni izpit opravlja kandidat iz vsakega posameznega predmeta posebej pred izpitnim odborom, ki sestoji iz treh članov stalne izpitne komisije. Eden teh je predsednik, drugi izpraševalec, tretji pa stalni član. Izpitne odbore sestavi predsednik stalne izpitne komisije v sporazumu s člani komisije. Po poročilu izpitnega odbora vpiše tajnik uspeh izpita v zapisnik.

Ustni izpit iz vsakega posameznega predmeta traja najmanj petnajst minut.

Člen 8. Kandidat je izpit napravil, če ima pozitivno oceno iz vseh predmetov.

Kandidat, ki dobi negativno oceno iz enega predmeta, more delati popravni izpit po preteku vsaj enega meseca.

Kandidat, ki pokaže pri izpitu negativen uspeh iz dveh ali več predmetov, ponavlja celotni izpit po preteku vsaj dveh mesecev.

Kandidat, ki pri popravnem izpitu ali pri ponavljalnem, celotnem izpitu tudi le iz enega predmeta pokaže negativen uspeh, ne more delati nobenega izpita prej ko po preteku enega leta.

Člen 9. Proti sklepu stalne izpitne komisije, da ne pripusti kandidata k izpitu, je dovoljena pritožba na prosvetni odsek pri Poverjeništvu PNOO.

Proti delu in sklepu izpitnega odbora pri izpitih je dovoljena pritožba na stalno izpitno komisijo v roku 15 dni po končanem izpitu.

Člen 10. Obliko izpitnih spričeval, ki jih po uspešno ali neuspešno prestanem izpitu izdaja stalna izpitna komisija, predpiše prosvetni odsek pri Poverjeništvu PNOO.

Izpričevalo podpišejo: predsednik ali v njegovi odsotnosti namestnik tajnik in vsi izpraševalci.

Člen 11. Tajniške in pisarniške posle pri izpitni komisiji opravlja tajnik, ki vodi tudi zapisnik o izpitih.

Arhiv komisije hrani zavod, na katerem ima komisija svoj sedež.

Komisija uporablja žig zavoda, na katerem ima svoj sedež, napiše pa pod žig: Stalna izpitna komisija.

Zapisnik o izpitih izpitne komisije podpišejo: predsednik ali v njegovi odsotnosti njegov namestnik, vsi člani izpitnega odbora in tajnik.

Člen 12. Stalna izpitna komisija je administrativno podrejena ravnateljstvu zavoda, na katerem ima svoj sedež.

Člen 13. Da dijaki srednjih šol, ki so zaradi vojnih razmer iz katerega koli vzroka izgubili eno ali več šolskih let, nadomeste to škodo in se laže pripravijo na izpite, se prirede tečaji na zavodu za pripravo na izpite.

Člen 14. Tečaji se prirede na zavodu, na katerem posluje stalna izpitna komisija za srednješolske izpite.

Če se pokaže potreba, se ustanove tečaji tudi drugod.

Člen 15. Tečaje vodijo ravnatelji oz. delegati zavodov, na katerih poslujejo stalne izpitne komisije.

Člen 16. Tečaj za posamezne razrede traja 8 tednov; po skelu zbora predavateljev na tečaju ali po želji večini dijakov se more tečaj podaljšati.

Člen 17. Rok za vlaganje prijav k tečaju ter čas in kraj tečaja objavi ravnatelj oz. delegat v časopisih in na oglasni deski zavoda.

Člen 18. Ta uredba stopi v veljavo z dnem objave.

Ajdovščina 5. 10. 1945.

Poverjenik
načelnik odseka

Gledališče Verdi

Sinoči je potekel rok za predplačilo abonentov. Oni, ki so si izbrali mesta za red A, naj dvignejo izkaznice danes do sedmih zvečer. Jutri v četrtek se prične razprodaja vstopnic za ostala mesta ki še na razpolago, «Turandot-a», določeno za nedeljo, 14. t. m. ob 16 uri.

Odgovorni urednik
ŠTER CIRIL

Prireditev Prosvetne zveze

O priliki ustanovnega občnega zbora Prosvetne zveze za Slovensko Primorje in Trst se je vršila kulturna prireditev v nabito polni dvorani, v ulici Valle v Trstu. Prisotni so bili tudi predstavniki ljudske oblasti in raznih organizacij kakor tudi predstavniki Jugoslovanske armade. Prireditev se je pričela s himno «Hej Slovani». Nato je spregovoril tov. Danilo Turk — Joco in med drugim poudaril glavna načela prosvetnega in vzgojnega ljudskega dela, ki se obnavlja z vso hitrostjo. Govoril je tudi o težkem stanju, v katerem je danes naša prosveta, ki je bila toliko časa kruto preganjana in zatirana. Volja za kulturno delo pa je tako močna, da ne pozna novenih ovir. «Izšli smo iz borbe, morali smo skozi ječo in taborišča. Le z borbo, združeno z nadčloveškimi napori in trpljenjem, smo dosegli svobodo. Tega ne smemo nikdar pozabiti. Zato mora ta borbeni duh ostati v nas in v vsem našem prosvetnem delu», je dejal tov. Joco. Nadaljeval je, da naša prosveta ni izumrla niti v borbah. Toda potrebno je, da se ljudstvo še naprej kritizira na konstruktivni podlagi in vzgaja, ker je edino tako mogoče dorasti najnaprednejšim ciljem. «Prosvetno delo mora zajeti čim širše kroge, mora voditi in pripravljati za delo v javnosti našo mladino. Ljudstvo je šlo v borbo za socialne pravice. Ta karakter mora še naprej zdržati in prevevati našo prosveto in umetnost. Vse naše stremljenje mora iti za tem, da se bodoči rodovi ne bodo več dušili v krvi, v ječah in taboriščih. Zato je potrebno več socialne pravice, je potrebno široko prosvetno delo v znamenju človeške skupnosti je potrebno več zavesti in medsebojnega povezovanja. Kjer vlada izkoriščevanje in kjer se goji mržnja, ni sreče», je zaključil svoj govor tov. Joco.

Nato se je razvil pester in skrbno pripravljen program. Najboljše točke so bile Župančičeva «Kovaška», ki so ja recitirali idrijski rudarji, Kajuhova «Pismo materi iz groba», ki je bila tako dobro podana, da se je orosilo marsikatero oko in ganilo marsikatero srce. Pri tej točki je treba posebno pohvaliti način izvajanja sežanske grupe mladink. Par lepih interpretacij narodnih pesmi toplo pozdravljenih od ljudstva, je podala tudi tovarišica Kozem Rožica iz Prvačine. Posebno pa moramo pohvaliti aktivnost članic AFŽ iz Rihemberka, ki so same priredile in prikazale svoje trpljenje v internaciji in povratek v popolnoma požgano vendar ljubo domačo vas. Znane so težave rihemberškega ljudstva. Ravno zato je tembolj značilno in vzgledno, da si žene Rihemberka, kljub vsakdanjemu težkemu obnovitvenemu delu svojih hiš, najdejo toliko časa, da se udejstvujejo na kulturnem polju. To ljudstvo je pokazalo, da ima zares v svojih rokah svojo usodo in da mu jo zato ne more nobeden več odvzeti.

Kobariške mladinke, ki so se pripeljale z zavezniškim kamijonom, namenoma pripravljenim, so izvajale nekaj plesov. V dveh točkah so nekatere mladinke pokazale malce več kot diletantizem. Med mladinkami je nekaj talentov, ki obetajo dobre uspehe. To vrsto umetnosti bi morali gojiti in uporabljati na masovni podlagi tudi drugod. Tovariš Manfreda je dokazal svojo energično voljo in je tudi njegova zasluga, da so kobariške mladinke imele zelo lep aplavz. Dobro je bil sprejet tudi mladinski pevski zbor iz Proseka in Kontovelja, ki je učinkovito podal nekaj partizanskih pesmi in rusko «Katjuša», katero je moral ponoviti.

Vendar je nemogoče izreči pohvalo le enim. Vse skupine z vsemi sotrudniki so bile vredne pohvale. To nam daje upanje, da smo na dobri poti, da bomo zopet dosegli nekdanjo visoko množično kulturno stopnjo ter širše udejstvovanje.

Vsem založbam!

Uredništvo mesečnega kataloga pri Državni založbi Slovenije (DZS) naproša vse slovenske knjižne založbe, naj mu TAKOJ sporoče podatkke, ki so mu potrebni pri snovanju mesečnega kataloga:

1.) ime založbe,
2.) točen naslov,
3.) telefonsko številko,
4.) člane vodstva,
5.) ime in bivališče tiskovnega ali kulturnega referenta, urednika ali članov uredniškega odbora.

Ta poziv velja tudi izdajateljem časnikov in časopisov, revij itd., sploh založnikom vsega slovenskega tiska, tudi izven federalne Slovenije.

Poizvedbe

LOVIŠČEK GABRIJEL, roj. 22. 6. 1922, padel že za časa goriške ofenzive 25. 9. 1943 pri Kromberku, Gorica. Imel je pri sebi medaljon z rojstnimi podatki. Starši iskreno prosijo vsakega, ki kaj ve o njegovem grobu in medaljonu, da sporoči družini Lovišček, Kanal ob Soči št. 11.

Prosimo vsakogar, ki kaj ve o BENJAMINU BREŠANU (BRESCIANI), letnik 1928, iz Podgore pri Gorici, ki je bil odpeljan junija 1944 v Dacahau, nato v Lutomerjice (Leitmeritz), naj javi očetu Brešan Ludvik, Podgora pri Gorici 8.

Kdor kaj ve o JANKU MANFREDA, roj. 1930, od 1. maja 1945 pri 955 B 24, naj sporoči družini Manfreda, Milinsko 13, Kobarid.

Kdor kaj ve o FRANCETU MANFREDA, (50) Baracca VI, Stube VI, Wohnlager Ferdinand IV, Danzig, naj sporoči družini Manfreda, Milinsko 13, Kobarid.

Kdor kaj ve o STANISLAVU MATEUC, gef. n. 25204 Kdo 533 B, Danzig, naj sporoči družini Mateuc, Idrsko 46, Kobarid.

MALI OGLASI

Najboljša priložnost za DEŽNE PLAŠČE. Damsko, moško blago za obleke in suknje se dobi v krojaški nici Cič Ivan, Trst, Corso 2, II. nadst., telef. 29101.

GOSPODIČNA Z ZNANJEM STROJEPISJA, stenografije, sposobna uredniškega dela, s petletno prakso, išče primerno namestitev. Ponudbe pod «Služba» na upravo «Primorskega Dnevnika».

INŽENIR ali TEHNIK, ki se spozna pri raznih industrijskih strojeh, trgovsko verziran, se takoj sprejme pod dobrimi pogoji. Ponudbe z curriculum vitae pod Strokovnjak na upravo «PRIMORSKEGA DNEVNIKA»

KORESPONDENTINJA, vešča slovenščine in hrvaščine z znanjem stenografije ter po možnosti angleščine, ali francoščine, se sprejme takoj. Ponudbe z curriculum vitae pod «Sposobna uradnica» na upravo «PRIMORSKEGA DNEVNIKA»

NALIVNA PERESA ter ostale pisarniške potrebščine na debelo Vam najhitreje dobavi „OMNIPOL" TRST Via Commerciale štev. 5 Telefon 29039

Nikolaj Ostrovski 44

Kako se je kalilo jeklo

(Roman)

Tu se je našel samo eden, zato ker je siromak, sirota. Delali bomo lahko tudi brez vas, — je besno vrgel in očital zbranim, — ne bomo vas prosili, kaj bi vraga s takimi! Takšni zaslužijo, da jih pokosi strojnica, — je ves zahropel na koncu, Stekel je z odra in ne, da bi koga pogledal, odšel k izhodu. Nihče od predsedništva ni ostal na zabavi. Ko so šli proti Revkomu, je Serjoža rekel ogorčen:

— Kakšen nered se je napravil. Žarki ima prav. Nismo uspeli pri gimnazijcih. Samo, da se človek jezi.

— Ni se treba čuditi, — ga je prekinila Ignatijeva, — proletarske mladine tukaj sigurno ni. Tukajšnje prebivalstvo je srednjega sloja, ali mala buržuazija ali pa meščanska inteligenca. Potrebno je delo med delavci. Naslanjati se moramo na strugarno in tovarno sladkorja. Toda od mitinga bomo imeli vseeno koristi. Med učenci so tudi dobri tovariši.

Ustinovičeva je bila soglasna z Ignatijevo.

— Naša naloga Serjoža je, da vsakemu vlivamo v zavest naše ideje naše besede. Ob vsakem novem dogodku bo partija posvečala pažnjo celokupnemu delovnemu ljudstvu. Mi bomo priredili celo vrsto mitingov, sestankov in zasedanj. Politični odsek divizije bo na postaji odprl letno gledališče. Te dni bo prišel agitacijski vagon in mi bomo agitacijo razvili s vso páro. A vi se spominjate, da je rekel Lenin, da ne bomo zmagali, če ne bomo pritegnili v borbo milijonskih mas delovnih ljudi.

Pozno zvečer je Sergej spremil Ustin